

Odivání v naší rodině

Oděv je v nejširším slova smyslu chápán jako krytina pro lidské tělo. A právě jako ochrana před nepřízní počasí, deštěm, zimou či horkem oděv vznikl. Jako další kritéria, která začala oděv ovlivňovat, se postupně přidávala náboženská hlediska, rozdíly mezi pohlavími, účely, pro jaké byl oděv určen, a nakonec i móda.

Móda se objevuje téměř vzápětí po vzniku oděvu. Lidé, především ženy, se začínají zdobit nejprve šperky, později nákladností, vypracováním či materiálem svého oděvu a dnes móda doslova hýbe světem. Je snahou o dosažení jakéhosi nedosažitelného ideálu krásy, je proměnlivá, ale neustále čerpající z minulosti. Staré prvky jsou obměňovány a přetavovány v nové módní styly.

Móda je úzce spjata s uměním a kulturou, proto má velkou vypovídací hodnotu o historickém, náboženském, společenském, i politickém vývoji jednotlivých národů a států. Zároveň je po celou dobu svého vývoje dobrým odrazem sociálního postavení jednotlivých skupin obyvatelstva. A tak to je i v případě naší rodiny.

Narodila jsem se a vyrůstala na venkově se svými rodiči, babičkou a sourozenci. Proto budu povídat o tom, co se u nás nosilo.

Chtěla bych začít o mojí babičce. Ta se narodila r. 1923 ve vesnici Čejkovice v rodině sedláka, tenkrát asi vyšší střední společenská vrstva. Měli velký dům, pole s vinicí, kam chodila pracovat a dvůr plný zvířat. Proto se tenkrát o módě nedalo hovořit, oděv byl rozdělen na sváteční a pracovní. To babička dodržela po celý svůj život až dodnes. Sváteční oblečení lidí na venkově se měnilo podle toho, k jakým účelům nebo svátkům se nosilo. Všední pracovní šaty se příliš neměnily.

Co se mi tak před oči vkrádá pár matných vzpomínek na staré fotky a obrázky, většinou z nějakých slavnostních chvil, byla na nich babička vždy ve svátečním oblečení, nebo v lidovém kroji, který máme dodnes schovaný ve starém kufru. Moc toho o ní a jejím životě z dřívějších dob nevím, je teď už hodně stará a paměť jí neslouží. Ještě když jsem byla dítě povídala mi o tom, co se dříve dělo, ale to už je dávno, zůstalo mi jen pár vzpomínek.

Její domácí oděv tvořila většinou bílá košilka, na ní kordule a široká pohodlná sukně se spodničkou. Kordule byla vždy různě barevná, spíše tmavá s drobnými květy. Oděv jí doplňovala zástěra, doma vždy modrá, pracovní, používala ji na všechno možné. Například v ní nosila čerstvou trávu pro slepice nebo padané jablíčka. A samozřejmě neodmyslitelnou součástí byl šátek, různě uvázaný. Nikdy si ho před námi nesundávala, nedokázala jsem pochopit proč, dokonce ani v nejhorším letním vedru. Dříve se to asi neslušelo a ten pocit a zvyk jí zůstal až dodnes. Dále nosila také kacabajku, kabátek pro horší počasí. Byla vypasovaná s nahoře širokým rukávem, který se směrem dolů zužoval. V dešti dříve nosila

"ubrusy" – čtvercové kusy konopného plátna s třásněmi. V dešti si ho přehodila přes hlavu. Svátečnějším a snad i modernějším byl vlnák, toho si vždy považovala a nosila ho s patřičnou hrdostí. Byl vlněný s třásněmi, někdy i z jiných materiálů, vyšíváný, světlý či tmavý. Vzpomínám si na jeden, který byl opravdu krvavě červený s bohatou výšivku, cítila se v něm určitě jako páv. Ke svátečnímu oděvu, který nosila výhradně do kostela nebo na různé slavnosti, také patřila zdobená, vyšíváná zástěra a sukně s kordulkou. Svátečnější oděv měla vždy z kvalitnějšího materiálu různých barev, dokonce si vzpomínám na kašmírovou sukní. Ale to už jsou opravdu jen matné vzpomínky, byla jsem dítě a tenkrát se mé zájmy upíraly úplně na jiné věci.

Naprosto odlišným způsobem než babička se již odívala moje maminka, kterou porodila až ve svých 41 letech. Je mezi nimi téměř dvougenerační rozdíl. V této době již mladí lidé nenosili tradiční lidový oděv, ale podléhali trendům tehdejší komunistické éry. Vzpomínky na červené trenýrky, "zvonáče" neboli kalhoty do zvonu různých tvarů, často ušité z kalhot pro zedníky, či barvy na textil značky Duha připomínají dobu, kdy si mladí lidé, kteří toužili být odlišní alespoň v oblékání, museli fádni podobu socialistické módy vylepšit vlastní improvizací. Maminka si sama z různých kousků látek šila různé košile, kalhoty, saka a jiné oděvy. Modely ze státních krejčovství byly opožděné vždy o několik let za přáními zákazníků. Na fotkách ji můžu vidět v papírové bundě či černých brýlích a la Fitipaldi dovezených z Maďarska. Ještě bych je snad v krabici někde i našla. Ztížené podmínky měla ještě tím, že bydlela na vesnici, babička je dost ortodoxní křesťanka, a proto nějaké provokativní a neobvyklé oblečení nebylo jednoduché obhájit. Povídala mi o tom, jak se večer potají, s taškou plnou oblečení vykrádala z domu, aby se pak později mohla někde převléct a s kamarády vyrazit na diskotéku. Natáhla na sebe džíny z Tuzexu, nějaké hezké barevné tričko z umělých látek a hurá za dobrodružstvím. Byla to určitě těžká doba, zvláště pro mladé lidi, kteří byli plní energie a snů. Dnes chodí oblékaná převážně v oblečení, které nakupuje v místních obchůdcích, nic značkového, spíše levnější a o módu a současné trendy se již nezajímá. To především výsadou mladých lidí, generace mé a mých sourozenců.

Mám dvě sestry a jako všechny malé holky, jsem i my rády procházeli maminčin šatník a zkoušely si různé modely, včetně bot na podpatku. Později jsme si ale oblíbily půdní prostory u babičky, ve kterých byly ukryty naprosté poklady. Má postavený domek hned u nás ze dvorku. Tak jsme tam byly pečené vařené, především za deštivého počasí. Přes různé harampádí, staré kola, skříně tam člověk mohl najít igelitové pytle plné starého oblečení po rodičích a snad i jejich sourozencích, a to nás zajímalo nejvíce. Bylo jich asi deset. Moc rády jsme oblečení tahaly ven a zkoušely, některé jsme dokonce používaly jako látky pro naše panenky. Oblečení jsme rozstříhaly a ušily si z nich ručně malé oblečky. Trávily jsme tam spoustu času, ač jsme to měly od babičky zakázané. Na půdu vedly staré dřevěné schody a my jsme musely opatrně našlapovat, aby nebylo slyšet sebemenší vrznutí, mělo to svoje kouzlo.

Jak jsem již zmiňovala, se sestrami jsme si šily ručně malé oblečky na panenky a právě v této době se začal projevovat umělecký talent mé o dva roky mladší sestry Radky. Narodila se 19. srpna 1982. Moc ráda kreslila návrhy dívčích a dámských šatů, postupem si začala různě upravovat i své oblečení, vyšívala si texty na nášivky, dělala různé batiky apod. Na Střední odborné škole oděvní ve Strážnici se naučila krejčovství a měla zde prostor realizovat i své kreslené návrhy. To jí provázelo celým studiem, vyhrála dokonce dvě národní středoškolské soutěže v oblasti Avantgarda 2005 a 2006. Díky ní mám ve svém šatníku pár kusů oblečení, které bych nenašla v žádné prodejně. Bohužel v poslední době jsou na mě až příliš výstřední a provokativní, můj vkus a styl se během let neustále proměňuje.

Když si vzpomenu na časy, kdy jsem chodila do základní školy, musím se smát a zároveň i plakat, byla to pro mě doba hrozného nevkusu. Stačí se podívat na školní foto, jsem tam vyfocená vždy v nějakém oblečení po mých sestřenicích, případně bratrancích. Veškeré oblečení jsem až do 8. třídy základní školy dědila. Vzpomínám si na ty kousavé svetry, umělé haleny a vytahané, široké "manžestráky". Připadala jsem si mnohdy dost divně, ale co naplat, peníze tenkrát byly potřeba na stavbu našeho rodinného domu a ze všeho jsem stejně brzy vyrostla. Až přelom osmé a deváté třídy pro mě byl vysvobozující, předrostla jsem své rodinné příslušníky a maminka mi byla nucena kupovat oblečení nové. Tenkrát jsem také začala mít zájem se opravdu líbit, jak už to tak v tomhle věku bývá. Na krátkou dobu jsem tehdy podlehla módě tzv. skate kultury, začala jsem nosit volné kalhoty s pudlem až ke kolenům a na hlavě kšilt, ale to mě naštěstí rychle přešlo.

V 16 letech jsem se dostala do společnosti, která poslouchala rockovou a metalovou hudbu a to si myslím, že mě ve stylu oblékání a vůbec celkově zásadně a dlouhodobě ovlivnilo. Hudba je dle mého názoru fenoménem, který opravdu značně ovlivňuje především mladé generace. Získávají tak identitu, chtějí někam patřit a tímto způsobem prezentují na veřejnosti sebe sama a mnohdy tak vyjadřují svůj názor. A právě tento moment jsem i já považovala za důležitý, cítila jsem se ve svém tmavém, rockově vyhlížejícím mundúru vždy svobodně a dobře. Nosila jsem s oblibou tmavé manžestrové kalhoty, černé triko s potiskem nějaké kapely, tmavé kožené boty a nějaký tmavý svetr či gotický plášť, který mi navrhla a ušila moje sestra Radka. Od ní mám také pár plátěných mikin s výšivkou. Materiály jsem vždy volila nejraději přírodní, nejlépe 100% bavlnu, je mi nejpřirozenější a nejpohodlnější. Pro mě velmi příznačné a specifické mezi 16. a 20. rokem bylo nošení velkého počtu kožených náramků a různých kovových přívěšků na kůži. Byly to většinou suvenýry z rockových koncertů, jarmarečních stánků, z řemeslných tržišť. Patřily sem kovoví draci, především jsem měla ráda různé germánské přívěšky a přívěšky s keltskou tematikou. Nikdy však lehce dostupné třetky z levných stánků, které potkáváme ve všech koutech. Snažila jsem se o individualitu. Je škoda, že móda rockerů se u nás příliš nemění, začalo mě to po 20. roce nudit. To například ve skandinávských zemích je pro rockery vysloveně ráj, existují zde obrovské "ghotic shopy" s rockovými oděvy. Postupem času jsem tedy od výstředností tohoto typu začala opouštět, snad je to i tím, že se nyní pohybuji v jiné společnosti. Rozšířila jsem si obzory o jiné, světlejší barvy, navštěvuji módní prodejny typu Reserved, C&A nebo H&M.

Když mám čas a chuť moc ráda si projdu brněnské second-hand prodejny, kde člověk může narazit na velmi kvalitní a originální kousky. Chce to jen dávku vytrvalosti a nadšení.

Tak se tedy vyvíjelo odívání v naší rodině, došlo kvůli němu k nemalým střetům, ale stejně tak je tomu jistě i v široké společnosti.